

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 290/2025-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených WEBBER LEGAL, s.r.o., Duchnovičovo námestie 1, Prešov, proti uzneseniu Mestského súdu Košice č. k. K2-40Csp/273/2022-315 zo 14. februára 2025 takto

rozhodol:

1. Uznesením Mestského súdu Košice č. k. K2-40Csp/273/2022-315 zo 14. februára 2025 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Mestského súdu Košice č. k. K2-40Csp/273/2022-315 zo 14. februára 2025 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **949,17 eur** a tieto zaplatiť ich advokátovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 5. mája 2025, konanie o ktorých bolo spojené na spoločné konanie, domáhajú vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 38 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) dvoma výrokmi uznesenia mestského súdu, ktorými boli zamietnuté ich návrhy na odpustenie zmeškania lehoty, a to prvým na podanie doplnenia dovolania a druhým na podanie sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho

úradníka o výške náhrady trov konania. Oba výroky navrhujú zrušiť s tým, že im bude priznané finančné zadosťučinenie po 500 eur a náhrada trov konania po 1 423,75 eur.

II.

2. Okresný súd rozsudkom v časti zamietol žalobu žalobkyne (stavebnej sporiteľne) o zaplatenie 32 154,29 eur s príslušenstvom. V časti jej však vyhovel a žalovaným sťažovateľom uložil zaplatiť žalobkyni 17 496 eur s príslušenstvom. Na odvolanie sťažovateľov krajský súd rozsudok okresného súdu potvrdil. Mestský súd uznesením vyššieho súdneho úradníka sťažovateľom uložil nahradiť žalobkyni trovy konania 72,16 eur. Posledný deň na podanie dovolania proti rozsudku krajského súdu pripadol na 21. január 2025 a na podanie sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka na 20. január 2025. Advokát sťažovateľov bol od 16. do 23. januára 2025 pre chorobu práceneschopný. Sťažovatelia prostredníctvom tohto advokáta podaniami doručenými mestskému súdu 10. februára 2025 doplnili už podané dovolanie a podali sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. S oboma podaniami spojili návrh podľa § 122 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd odpustí zmeškanie lehoty, ak ju zástupca zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu, a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patrí. Odôvodnili to práceneschopnosťou advokáta, ktorú doložili potvrdením jeho ošetrojúceho lekára.

3. Mestský súd ústavnými sťažnosťami namietanými výrokmi uznesenia tieto návrhy sťažovateľov zamietol. Podľa mestského súdu sa ospravedlniteľnosť dôvodu zmeškania posudzuje podľa okolností konkrétneho prípadu a treba dbať na to, že ide o mimoriadny úkon, ktorým sa narušuje právna istota. Podľa mestského súdu nie každé ochorenie advokáta je ospravedlniteľným dôvodom. Predloženie dokladu o práceneschopnosti samo osebe takýto dôvodom nie je. Zvýraznil, že proti rozsudku krajského súdu už bolo podané dovolanie a počas choroby mal advokát sťažovateľov vykonať vhodné opatrenia na ochranu ich práv, osobitne, ak súhlasili so substitučným zastúpením. Advokát sťažovateľov mohol za seba ustanoviť zástupcu tak, aby bolo dovolanie včas doplnené a aby bola včas podaná sťažnosť proti uzneseniu. To platí osobitne preto, že advokát sťažovateľov nebol hospitalizovaný či pripútaný na lôžko.

III.

4. Podľa sťažovateľov je výklad mestského súdu arbitrárny, pretože vyhľadanie a splnomocnenie zastupujúceho advokáta je prácou, na ktorú ich advokát nebol schopný. Požiadavka, aby advokát preukazoval neschopnosť splnomocniť iného advokáta inak ako potvrdením lekára o dočasnej práceneschopnosti, je celkom nesprávna. Preto žiadajú špecifickú odpoveď na otázku, ako inak mal ich advokát preukázať svoju práceneschopnosť a neschopnosť splnomocniť iného advokáta, ktorého by musel najprv vyhľadať, udeliť mu plnomocnenstvo, odovzdať agendu a vysvetliť vec. Podľa sťažovateľov advokátom žiaden predpis neukladá dať sa v chorobe zastúpiť iným advokátom. Možno to žiadať len pri pojednávaní za osobitných podmienok. Sťažovatelia argumentáciu rozširujú citáciou viacerých rozhodnutí (NS SR: 4Cdo/73/2018, NS ČR: 21Cdo/2350/2016, ÚS SR: I. ÚS 101/2019, I. ÚS 566/2023, IV. ÚS 383/2024 a II. ÚS 300/2018). Okrem toho podľa sťažovateľov mestský súd nemal právomoc rozhodnúť o ich návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na doplnenie dovolania. O tom podľa sťažovateľov môže rozhodnúť len najvyšší súd.

5. Mestský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že advokát sťažovateľov mal využiť dostupné prostriedky na to, aby zachoval lehoty na podanie sťažnosti a doplnenia dovolania. Mal postupovať podľa § 17 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“). Mestský súd sa nestotožňuje s tvrdením, že nebol oprávnený rozhodovať o návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na doplnenie dovolania.

6. Žalobkyňa, v konaní o ústavnej sťažnosti zúčastnená osoba, považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú. Stotožňuje sa s právnym názorom mestského súdu, podľa ktorého advokát sťažovateľov mohol za seba ustanoviť zástupcu, ktorý by podania podal včas, osobitne, ak sťažovatelia súhlasili so zastúpením iným advokátom. Uzaviera, že mestský súd presvedčivo, logicky a konzistentne odpovedal na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

IV.

7. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie je aj účinný prístup k súdu. Domáhať sa súdnej ochrany možno postupom stanoveným v procesných predpisoch a v prípade splnenia stanovených požiadaviek má každý právo na to, aby o jeho žalobe alebo opravnom prostriedku bolo vecne rozhodnuté. V prípade sťažovateľov k tomuto zjavne nedôjde. Dôsledkom zamietnutia ich návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na doplnenie dovolania a podanie sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka bude to, že na oboch podaniach ako oneskorene podané nebude prihliadnuté. Rozhodnutie o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty tak môže zasiahnuť do ústavných práv na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie a treba naň primerane klásť požiadavky vyvoditeľné z týchto ústavných práv. Preto aj namietané rozhodnutie nemôže byť následkom zjavne mylného výkladu procesných noriem, teda výkladu, ktorý by sa odchyľoval od ustanovení procesného predpisu tak, že by popieral ich účel a význam.

8. Účelom odpustenia zmeškania lehoty je ochrana i advokátom zastúpených strán civilného sporu pred následkami toho, že ich advokát nebude z ospravedliteľného dôvodu schopný vykonať úkon, ktorý je súčasťou realizácie súdnej ochrany. Niet pochyb, že či už podanie sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania, alebo doplnenie aj v zákonom stanovenej lehote podaného dovolania je takýmto úkonom. Aj pri advokátovi môže nastať okolnosť, ktorá bude viesť k jeho vylúčeniu z úkonu, no túto okolnosť bude nevyhnutne objektívne vnímať ako ospravedliteľnú. Otázkou je, či lekárske osvedčená pracovná neschopnosť advokáta, ku ktorej došlo pár dní pred uplynutím lehoty a ktorá rovnako po pár dňoch od uplynutia tejto lehoty pominula, je objektívne ospravedliteľným dôvodom na odpustenie zmeškania lehoty.

9. Mestský súd dospel k záveru, že o takýto dôvod nejde. Argumentáciu uviedol všeobecnou, čiastočne hyperbolizujúcou charakteristikou odpustenia zmeškania lehoty ako „*mimoriadneho úkonu, ktorý narušuje právnu istotu*“. Následne sformuloval relativizujúce východisko, že nie každé ochorenie advokáta je ospravedliteľným dôvodom, osobitne ak advokát sťažovateľov nebol hospitalizovaný či pripútaný na lôžko. Podľa mestského súdu mal hoc aj práceneschopný advokát vykonať vhodné opatrenia na ochranu práv sťažovateľov (ustanoviť za seba zástupcu). Táto argumentácia mestského súdu je zjavne mylná, keďže jej podstatou je záver, že aj keď bol advokát sťažovateľov práceneschopný, predsa len v určitej miere pracovať mohol

a nemohol by pracovať len vtedy, ak by bol hospitalizovaný alebo pripútaný na lôžko. Tento záver je negáciou pojmu práceneschopnosť, keďže na to, aby advokát nebol schopný pracovať, vyžaduje splnenie ďalších okolností. Okrem toho tento záver vychádza z toho, že prácou advokáta nie je zabezpečenie zastúpenia ním zastúpených sťažovateľov ďalším advokátom. I tento argumentačný prvok je negáciou toho, v čom spočíva práca advokáta. Preto je zjavne mylný záver mestského súdu o tom, že krátkodobá práceneschopnosť advokáta nie je okolnosťou, ktorá by advokáta z ospravedliteľného dôvodu vylučovala z úkonu, ktorý patrí strane, ktorú v konaní zastupuje.

10. V okolnostiach veci neobstojí ani odkaz na § 17 ods. 1 zákona o advokácii, podľa ktorého ak advokátovi, ktorý vykonáva advokáciu samostatne, bráni vo vykonávaní advokácie akákoľvek prekážka, a ak neurobí iné opatrenia na ochranu práv alebo záujmov svojho klienta, je povinný bezodkladne, najneskôr do jedného mesiaca odo dňa, keď takáto prekážka vznikla, po dohode s iným advokátom ustanoviť ho za svojho zástupcu. Je tomu tak preto, že i vo vzťahu k povinnosti advokáta podľa § 17 ods. 1 zákona o advokácii môžu nastať také ospravedliteľné okolnosti, ktoré advokátovi neumožnia riešiť prekážku vo vykonávaní advokácie ustanovením zástupcu. Tak tomu v konečnom dôsledku mohlo byť pri práceneschopnosti advokáta sťažovateľov, keď objektívne a ospravedliteľne nebol schopný nielen podať opravné prostriedky vo veci sťažovateľov a zároveň, hoc aj nepripútaný na lôžko, nebol schopný ustanoviť za seba zástupcu.

11. Chorobou spôsobená práceneschopnosť advokáta, ku ktorej došlo pár dní pred uplynutím lehoty na podanie opravného prostriedku a ktorá pominula pár dní po uplynutí tejto lehoty, je objektívnym a ospravedliteľným dôvodom toho, že advokát sťažovateľov ako ich zástupca bol vylúčený z úkonov, ktoré patrili sťažovateľom. Na tomto závere nič nemení ani to, že odpustenie zmeškania lehoty je výnimkou z pravidla. Ide o prirodzenú reakciu na bežnú okolnosť, ktorej podstatou je to, aby bolo stranám civilného sporu umožnené uplatniť ich procesné práva aj v osobitých, no celkom prirodzených životných situáciách. Preto bolo ústavnej sťažnosti vyhovené a podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyslovené, že namietaným uznesením mestského súdu v oboch jeho výrokoch došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s tým, že namietané uznesenie sa zrušuje a vec sa vracia mestského súdu na ďalšie konanie.

12. Vzhľadom na tento záver je nutné vyjadriť sa k tvrdeniu sťažovateľov, podľa ktorého mestský súd ani nemal rozhodovať o ich návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na doplnenie dovolania, keďže o tom má rozhodnúť najvyšší súd, ktorý má rozhodnúť o ich dovolaní. Sťažovatelia v tejto súvislosti odkázali na postup iného okresného súdu, ktorý v súvislosti s návrhom na odpustenie zmeškania lehoty na podanie dovolania uviedol, že o tomto návrhu nerozhodne, keďže ide o právomoc najvyššieho súdu. Právny názor iného okresného súdu nie je rozhodujúci, rozhodujúci je výklad ustanovení CSP, ktorý v žiadnom ustanovení neupravuje príslušnosť súdu, ktorý má rozhodnúť o návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie či už odvolania, alebo dovolania. Ustanovenie § 122 CSP obsahuje všeobecné označenie súd. Preto treba vychádzať z ustanovení CSP, ktoré upravujú úkony súdu prvej inštancie v súvislosti s podaním opravného prostriedku, o ktorom má rozhodnúť iný súd. Rovnako treba zohľadniť tie ustanovenia CSP, ktoré upravujú právomoc posúdiť včasnosť podania opravného prostriedku.

13. Či už pri podaní odvolania, alebo dovolania sa úkony súdu prvej inštancie obmedzujú len na postupy vyjadrené v § 373 až § 375 CSP a v § 436 a § 437 CSP. Pri oboch opravných prostriedkoch je úlohou súdu prvej inštancie (i) vyzvať na odstránenie jeho väd, (ii) rozhodnúť o poplatkovej povinnosti, (iii) doručiť opravný prostriedok a vyjadrenia k nemu stranám a (iv) napokon opravný prostriedok predložiť funkčne príslušnému súdu. Či už odvolací alebo dovolací sa musí vysporiadať s otázkou, či opravný prostriedok nebol podaný oneskorene. To vyplýva z § 386 písm. a) a § 447 písm. a) CSP, podľa ktorých odvolací (dovolací) súd odmietne odvolanie (dovolanie), ak bolo podané oneskorene. Vzhľadom na to, že činnosť súdu prvej inštancie v odvolacom (dovolacom) konaní sa obmedzuje len na zákonom vymedzené úkony, a to, že o včasnosti podania opravného prostriedku rozhoduje súd, ktorý je funkčne príslušný na rozhodnutie o opravnom prostriedku, nie je dôvod dospieť k inému záveru, ako tomu, že o návrhu na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania (dovolania) či ich doplnení má rozhodnúť odvolací (dovolací) súd, a nie súd prvej inštancie. To platí o to viac, že proti rozhodnutiu o návrhu na odpustenie zmeškania lehoty nie je prípustný opravný prostriedok a na obe konania sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie (§ 378 ods. 1 a § 438 ods. 1 CSP).

14. Napriek tomu, že o návrhu sťažovateľov na odpustenie zmeškania lehoty na podanie doplnenia dovolania má rozhodnúť najvyšší súd, nebol dôvod na sťažovateľmi navrhovaný postup spočívajúci v tom, že vec bude vrátená najvyššiemu súdu. Mestský súd sa primárne musí vysporiadať s tým, že bol zrušený výrok, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľov na odpustenie zmeškание lehoty na podanie sťažnosti. Až následne mestský súd znova predloží najvyššiemu súdu dovolanie s jeho doplnením a s návrhom sťažovateľov na odpustenie zmeškания lehoty na doplnenie dovolania. Nebol dôvod vyhovieť ústavným sťažnostiam v časti porušenia čl. 38 charty (zabezpečenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa). Odpustenie zmeškания lehoty je všeobecným inštitútom procesného práva bez osobitného presahu k potrebe ochrany spotrebiteľa. Rovnako nebol dôvod vyhovieť návrhu sťažovateľov na priznanie finančného zadosťučinenia, keďže zrušenie namietaných výrokov uznesenia mestského súdu je dostatočnou nápravou porušenia ich ústavných práv.

V.

15. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľov odôvodňuje, aby im mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré im vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 371 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 14,84 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 949,17 eur.

16. Podanie ústavných sťažností sťažovateľmi bolo spojené so zhodnou argumentáciou. Sťažovateľom poskytnuté právne služby nevyžadovali osobitný prístup. Už vôbec nebolo potrebné podať dve ústavné sťažnosti, o ktorých boli konania spojené na spoločné konanie. Preto nebol dôvod zvýšiť základnú sadzbu tarifnej odmeny podľa § 13 ods. 2 a 3 vyhlášky, keďže niet rozdielu

v tom, či bola právna služba poskytnutá jednému, alebo dvom sťažovateľom a v súvislosti s dvoma výrokmi uznesenia mestského súdu.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. augusta 2025

Robert Šorl
predseda senátu